

Oxucunun yeni dostu

Söhbət folklorə tədqiqatçısı-həkim Firəngiz Rüstəmovanın "Folk və ya xalq təbabəti" kitabından gəlir.

Xalq təbabəti-türkcəçarələr qədim zamanlardan Azərbaycanda geniş yayılmışdır. Tarixən bir sıra xəstəliklərin sağlamlığında türkcəçarələrdən istifadə olunmuşdur. Diksinmə, soyuqdan və istidən əmələ gələn, həmçinin umsunma, çilləbasma, bədnəzər və bədxah ruhların təsirindən yaranan xəstəlikləri türkcəçarələrlə müalicə edirdilər. Müalicənin effekti türkcəçarəçinin təcrübəsindən, dünyagörüşündən və məntiqi mühakiməsindən çox asılı idi. Ovsun, şamançılıq, cadu, rəng və saylarla müalicə, ara həkimliyi, mamaçılıq, çöpçülük, sınıqçılıq, dəlləklik, tikətkəmə, təbii dərman vasitələri ilə müalicə üsulları və s. türkcəçarəciliyin əsas xüsusiyyətlərindəndir.

Tanınmış həkim, folklor tədqiqatçısı Firəngiz Rüstəmovanın yeni çapdan çıxmış "Folk və ya xalq təbabəti" kitabı türkcəçarəciliyin Azərbaycan folklorunda təcəssümündən, müalicə üçün sözün, səsin magik gücündən, musiqinin insanın ruhuna təsirindən, pirlərin, ziyarətgahların müalicə mənbəyi kimi rolundan və s. bəhs edir. Kitabın mündəricatına diqqət yetirməklə bu əsərin araşdırma əhatəsinin genişliyini nəzərdə canlandırmaq mümkündür.

"Folk və ya xalq təbabəti dastanlarda", "Folk və ya xalq təbabəti bayatılarda, nağıllarda", "Qeyri-ənəvi müalicə üsulları", "Azərbaycanda yayılmış alternativ müalicə üsulları", "Sularla müalicə üsulları", "Naftalan nefti və palçıq gölləri", "Litoterapiya və ya daşlarla müalicə", "Müalicəvi massaj" "Aeroterapiya"- hər birisi konkret müalicə sahəsini əhatə edir.

Kitabın bütün bölmələrində müəllifin dünya xalqlarının folklor nümunələrini araşdıraraq Azərbaycan folkloru nümunələri ilə müqayisələr aparması və konkret məntiqi nəticəyə gəlməsi bu əsərin sambalını daha da artırır.

Müəllifin qənaəti belədir ki, təbiətdə olan suyun, havanın, torpağın, mineralların, bitkilərin və digər material aləmin bir şəfa mənbəyi olması əcdadlarımız məlum idi. Həmin empirik bilgiler nağıllarla, əfsanələrlə, el-ağız ədəbiyyatı, atalar sözləri kimi folklor nümunələri ilə nəsilən-nəslə ötürülməklə, qədim əlyazmalar, papiruslar və müxtəlif mənbələr vasitəsi ilə günümüzə qədər gəlib çatmışdır. Bir sıra müalicə üsulları isə farmakoterapiya da tibbin digər sahələrində öz əksini tapmaqdadır.

Həkim-folklor tədqiqatçısı F.Rüstəmzadə ölkəmizdə xalq təbabəti ilə məşğul olmağın qanunla nizamlanmasını alqışlayır və qeyd edir ki, bu qanun özəl tibb fəaliyyətinin subyekt-

ləri arasında münasibətləri tənzimləyir, onların hüquq və vəzifələrini, bu fəaliyyətin təşkilatı-hüquqi əsaslarını müəyyən edir. Xalq təbabəti bütün dünya xalqları arasında xəstəliklər, onların müalicə üsulları və vasitələri haqqında biliklərinin yayılması, daim yaşayan, davamlı olaraq təkmilləşən, qeyri-ənəvi, təbii yollarla müalicə formasıdır. Xalq və ya folk təbabətinə etnotəbabət, alternativ və ya əlavə müalicə üsulu da deyilir.

Xalq təbabətinin səhiyyə sisteminə vacib məsələ olsa da, sona qədər dəyərləndirilməməsi isə müəllifi narahat edən amillərdən biridir. Müəllif qeyd edir ki, xalq təbabəti yanaşı (əlavə) və ya alternativ tibb müxtəlif dünya ölkələrinin ənənələrində, məişətində geniş şəkildə istifadə edilərsə, əsas tibbi-sanitar yardıma daxil edilməmişdir və yalnız xalq təbabəti termini altında istifadə edilir. Müəllifin fikrincə xalq təbabəti bütün dünya ölkələri, xüsusilə inkişaf etməkdə olan ölkələrin xalqları arasında daha geniş yayılmışdır. Xalq təbabəti sağlamlığın qorunmasında, xəstəliklərin, əsasən də xroniki xəstəliklərin müalicə və profilaktikasında çox qədim bir tarixə malikdir.

Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuş bu kitabın (bu kitab həm də bu sahə ilə məşğul olan hər hansı bir tədqiqatçının istifadə obyekti ola bilər) məziyyətləri haqqında çox danışmadan onu həssas oxucularımızın ixtiyarına buraxırıq. Elə isə sağlamlığının qeydinə qalan oxucular, bu kitabı oxuyun və məntiqi nəticəyə gəlin. Bu kitabı oxumaqla siz yeni bir dost qazanmış olcaqsınız.

**Faiq Şükürbəyli,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru**

ƏDALƏT